

Generation Gap: การเรียนรู้ โลกทัศน์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัยใน จังหวัดลำปาง

Generation Gap: The Learning, Worldview and Living of Social Different
Ages in Lampang Province

สมจันท์ ศรีปราชยานนท์¹ ปาณิสรา เทพรักษ์² ธวัช คัดอ่าน³ กาญจนา มาลัยทอง⁴ และ
เพ็ญกัศ รัตนคำฟู⁵

Somchan Sripraschayanon, Panisara Theprak, Tawat Kid-Arn, Kanjana Malaitong and
Penpek Rattanakamfu

Received: September 19, 2023

Revised: October 18, 2023

Accepted: October 22, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโลกทัศน์การใช้ชีวิตของสังคมต่างวัย 2) ศึกษากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปาง และ 3) สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปฏิบัติการ โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 คน การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 14 คน และการปฏิบัติการผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 85 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) โลกทัศน์การใช้ชีวิตในปัจจุบัน จำแนกได้ 5 มิติ คือ 1.1) มิติทางด้านวิถีชีวิตที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน 1.2) มิติทางด้านสังคม 1.3) มิติทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 1.4) มิติทางการเมืองการปกครอง และ 1.5) มิติทางด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้สังคมยุคปัจจุบัน คือ รูปแบบเชิงปัจเจก รูปแบบเชิงหน้าที่การทำงาน รูปแบบเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศ และ รูปแบบเชิงอุดมคติ 2) โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยมีอยู่ 5 ประการ คือ 2.1)

¹⁻⁴ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง; Lampang Buddhist College

⁵ เทศบาลเกาะคา; Ko Kha Municipality

อัตลักษณ์และวิถีชีวิตชุมชนกิ่งเมืองที่มีการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมโดยปกครองท้องถิ่น 2.2) ศักยภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น 2.3) การเรียนรู้ของชุมชนแบบมีส่วนร่วม 2.4) กระบวนการออกแบบกิจกรรมด้วยเวทีชุมชนและเครือข่าย และ 2.5) การปฏิบัติการและถอดบทเรียนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น 3) นวัตกรรมการเรียนรู้และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปางเกิดจากกระบวนการพัฒนา 4 อย่าง ได้แก่ 3.1) กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ 3.2) การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ 3.3) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และ 3.4) วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติการ ได้แก่ กระบวนการต้นน้ำ การสำรวจความเห็นและวิเคราะห์การใช้ชีวิต คุณค่าและความต้องการช่วงวัย กระบวนการกลางน้ำ การพัฒนานวัตกรรมเรียนรู้บนภูมิวัฒนธรรม และกระบวนการปลายน้ำ ชุมชนการเรียนรู้ต้นแบบ การถอดบทเรียน/เวทีสรุปบทเรียน และการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ: โลกทัศน์, การเรียนรู้และการใช้ชีวิตร่วมกัน, สังคมต่างวัย

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the worldviews of life of intergenerational societies; 2) to study the collaborative learning process of intergenerational societies in Lampang Province; and 3) to create collaborative learning innovations of intergenerational societies in Lampang Province. It was the qualitative and operational research. The research tools included in-depth interviews with 30 key informants, focus group discussions with 14 key informants, and operations with 85 key informants. The research results found that 1) current worldviews of life can be classified into 5 dimensions, namely 1.1) the dimension of a way of life that was full of competition, 1.2) the social dimension, 1.3) the economic dimension and progress in information technology dimension, 1.4) the political and administrative dimension, and 1.5) the local wisdom and culture dimension which can be organized into a format for studying society in the present era, namely an individual-oriented format, Job-oriented format, information technology model and ideal model; 2) there were 5 aspects of the collaborative learning process of

intergenerational societies: 2.1) identity and way of life of semi-urban communities with participatory learning by local government, 2.2) local social and cultural potential, 2.3) participatory community learning, 2.4) activity design process with community forums and networks, and 2.5) operations and lessons learned into local development plans; 3) learning innovation and living together in intergenerational a society in Lampang province resulted from four development processes: 3.1) learning innovation development process, 3.2) learning innovation design and development, 3.3) learning innovation development and creative activity design, and 3.4) analyzing the model of developing collaborative learning innovations from operations, including upstream processes, opinion survey and lifestyle analysis, values and needs of the age group of midstream process, developing learning innovations based on geo-cultural capital and downstream processes. It was model learning community, lesson learned/lesson summary stage and determining local development strategies.

Keywords: Worldview, Learning and Living Together, Intergenerational Society

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยประสบปัญหาความแตกต่างทางด้านความคิด ความชอบ พฤติกรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตที่เหมาะสม โดยเฉพาะการทำงานและการอยู่ร่วมกันชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ ด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางด้าน Generation ที่มีการปลูกฝังทางด้านความคิด อุดมการณ์และทัศนคติที่แตกต่างกันไป กรมการพัฒนาชุมชน (2562) ได้แบ่งความแตกต่างระหว่างช่วงวัย ออกเป็น 4 รุ่น ได้แก่ 1) Gen B หรือ Baby Boomer เป็นคนที่เกิดในช่วงปี 2489-2507 เป็นกลุ่มคนที่มองโลกในแง่ดี เป็นพี่เลี้ยงที่ดี มีจริยธรรม การทำงานเข้มแข็ง 2) Gen X เป็นคนที่เกิดในช่วงปี 2508-2523 เป็นกลุ่มคนที่รักอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักสื่อสารที่แข็งแกร่ง 3) Gen Y เป็นคนที่เกิดในช่วงปี 2524-2543 เป็นกลุ่มคนที่รอบรู้เทคโนโลยี ให้ความร่วมมือ มีจิตสำนึกส่วนร่วม และ 4) Gen Z เป็นคนที่เกิดหลังปี 2543 เป็นต้นไป เป็นกลุ่มคนที่คล่องดิจิทัล/คอมพิวเตอร์ ประยุกต์เก่งเป็นคนเก่งในกำลังแรงงานหลากหลาย

ความแตกต่างที่เด่นชัดและแตกต่างมากที่สุดคือการข้ามช่วงวัยระหว่าง Gen B และ Gen Z ที่มีลักษณะและทัศนคติที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่ม Gen B หรือ Baby Boomers กลุ่ม

ประชากรเกิดช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่โลกสูญเสียประชากรในการสงครามส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานการผลิตสินค้า การฟื้นฟูประเทศ จำเป็นต้องเร่งอัตราการผลิตที่ใช้แรงงานจำนวนมาก ทำให้เกิดค่านิยมการมีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากเพื่อช่วยทำมาหากินและแก้ปัญหาความยากจนต่อมาภายหลังประชากรมีจำนวนมากกว่าทรัพยากรที่มีอยู่จนเกิดปัญหาการแข่งขัน และเมื่อผ่านพ้นช่วงสงครามเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวทำให้กลุ่มชนยุค Baby Boomers ถูกสอนให้มีความอดทน ขยันทำงาน มีความระมัดระวังสูง และมีนิสัยประหยัดอดออม เพราะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่ยากลำบากในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ขณะที่กลุ่ม GenY หรือ Millennium เกิดช่วงยุคปี ค.ศ. 2000 เกิดขึ้นมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ถูกดูแลอย่างเต็มที่ด้วยเหตุผลพ่อแม่มีการงานหลักฐานมั่นคง สามารถให้สิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่ ให้การศึกษาที่สูงเท่าที่เป็นไปได้ ทำให้เด็ก GenY เติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเพียบพร้อมและข้อจำกัดที่ลดน้อยลงมากกว่ายุคก่อน และทำให้เด็กยุคนี้เข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว สามารถหาข้อมูลมาหักล้างคำสอนของพ่อแม่หรือบุคคลได้อย่างทันที จนทำให้ GenY ค่อนข้างมีความมั่นใจในตนเองสูง ไม่ชอบเคร่งครัด ชอบการใช้ชีวิตแบบอิสระ ไม่ยึดติดกรอบ คิดสร้างสรรค์ ชอบความท้าทายความสามารถ อยากก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วแม้อายุน้อย เป้าหมายไม่ใช่การเข้าทำงานในบริษัทขนาดใหญ่แต่หวังที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจของตนเองที่สามารถควบคุมดูแลได้ไม่ยากนักและที่สำคัญต้องสร้างความสุขให้แก่ตนเอง (POST TODAY, 2565)

ความแตกต่างระหว่างวัย ทั้งความคิด หลักการ การเรียนรู้และพฤติกรรมได้สร้างแรงกดดันและความเห็นที่แตกต่างกันจนทำให้เกิดความแตกแยกและไม่สามารถร่วมงานกันได้ ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับ Generation Gap เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะ Gen B ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรผู้สูงวัยที่ถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงในภาวะการณปัจจุบันที่ถูกทอดทิ้ง เกิดความว้าเหว เหยา เศร้า และมีสภาวะกดดันด้านจิตใจ ขณะที่ Gen Z เป็นเยาวชนสมัยใหม่ที่มีลักษณะพฤติกรรมไม่ค่อยจะสู้งาน ไม่อดทน ไม่มีระเบียบ ไม่ทุ่มเท ไม่มีความจงรักภักดีต่อองค์กร มั่นใจตนเองสูง ฯลฯ ซึ่งปัจจัยนี้เป็นมูลเหตุให้เกิดปัญหาทางสังคมในการดูแลผู้สูงอายุและการประคับประคองเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในประเทศชาติ และเป็นสิ่งที่เร่งด่วนที่จะต้องลดช่องว่างระหว่างวัยเพื่อให้ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข โดยนิภา วิริยะพิพัฒน์ (2560) ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมจากความแตกต่างระหว่างช่วงวัยที่สามารถสรุปได้จาก 1) การทำความเข้าใจพื้นฐานทัศนคติของแต่ละช่วงวัย 2) พยายามที่จะผลานความแตกต่าง 3) มองหาจุดแข็งจุดอ่อนของแต่ละช่วงวัย 4) ดึงจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละช่วงวัยมาใช้ให้เป็นประโยชน์

จังหวัดลำปางเป็นอีกจังหวัดที่มีความหลากหลายทางช่วงวัย และส่งผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยเฉพาะสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวและชุมชน การเข้าใจที่แตกต่างกันแต่ละช่วงวัยที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย ตลอดจนการทัศนคติในการใช้ชีวิตที่มีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งปัญหาช่องว่างระหว่างวัยเกิดขึ้นได้ในทุกหน่วยของสังคม ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน จนกระทั่งสังคมประเทศทั้งหมด เพราะคนในแต่ละยุคเกิดและเติบโตมาภายใต้สภาพบริบทที่ต่างกัน ดังนั้น การเปิดใจทำความเข้าใจคนต่างวัยเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการหันหน้าเข้าหากัน พุดคุยและแก้ไขปัญหาร่วมกัน (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) จากเหตุผลข้างต้น การศึกษา Generation Gap: การเรียนรู้ โลกทัศน์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปาง เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปางมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้การสืบสานภูมิวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่แฝงด้วยมิติทางศิลปกรรม จริยธรรม สังคมและปัญญากับศาสตร์สมัยใหม่มาใช้ให้เหมาะสมสำหรับทุกช่วงวัย ตลอดจนเป็นกลไกนวัตกรรมและเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นจุดกึ่งกลางแห่งศูนย์รวมจิตใจของทุกช่วงวัยในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อสร้างคุณค่าและกระบวนการเรียนรู้ โลกทัศน์และการใช้ชีวิตร่วมกันสังคมต่างวัยให้แก่สังคมและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาโลกทัศน์การใช้ชีวิตของสังคมต่างวัย
2. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปาง
3. เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปฏิบัติการ ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาและรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับเจเนออร์ แนวคิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพหุวัย ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย บทความ งานเขียนในวารสารและหนังสือพิมพ์ รายงานการประชุม และสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เป็นเนื้อหาสาระที่มีความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ โลกทัศน์ และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัยในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการการลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวโลกทัศน์และการใช้ชีวิตของสังคมยุคปัจจุบันจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มปกครองท้องถิ่น กลุ่มเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ การประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 14 คน เพื่อนำผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับโลกทัศน์การใช้ชีวิตของสังคมยุคปัจจุบันสู่การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัยในพื้นที่เป้าหมาย โดยการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของสังคมต่างวัยในพื้นที่ เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การปรับโลกทัศน์และปลูกฝังค่านิยมในการอยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเครื่องมือในการศึกษาได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความสอดคล้องของเครื่องมือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์และดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยตามระเบียบมหาวิทยาลัยกำหนด

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการนำนวัตกรรมที่เป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์มาสู่การปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติการ ได้แก่ 3.1 การศึกษาและวิเคราะห์ทุนทางภูมิวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 3.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย โดยแกนนำแต่ละช่วงวัยเข้ามามีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมบนพื้นฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น 3.3 การดำเนินการ โดยนำกิจกรรมที่ได้จากการออกแบบร่วมกันสู่การปฏิบัติในพื้นที่กับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 85 คน 3.4 การประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน โดยการจัดทำเวทีถอดบทเรียน เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสังคมต่างวัย และ 3.5 การสรุปบทเรียนสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน โดยนำผลการถอดบทเรียนสู่การวิเคราะห์และนำเสนอแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นในปิงปประมาณถัดไป

4. การวิจัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 4.1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย 4.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยมีกระบวนการดังนี้ 1) ศึกษาสำรวจทุนทางสังคมและวัฒนธรรม 2) จัดตั้งและประชุมนักวิจัยชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และบริบทพื้นที่ 3) ประชุมวิเคราะห์ข้อมูล โดยการ SWOT Analysis ร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย 4) สรุปข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม โลกทัศน์และค่านิยมของสังคมต่างวัยในชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์ของสังคมต่างวัยของจังหวัดลำปาง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนด ดังนี้ 5.1 การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีมุมมองและโลกทัศน์การใช้ชีวิต 5.2 การวิเคราะห์บริบทกลุ่มเป้าหมาย เพื่อความต้องการ ค่านิยมและโลกทัศน์การใช้ชีวิตของแต่ละช่วงวัย 5.3 การวิเคราะห์ภูมิวัฒนธรรมเพื่อช่วยละลายพฤติกรรมและสร้างความเข้าใจวิถีชีวิตทั้งทางด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและทุนทางสังคมและวัฒนธรรม 5.4 การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์ 5.5 การสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์ และ 5.6 การวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำเป็นชุดความรู้/นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัย

สรุปผลการวิจัย

1. โลกทัศน์การใช้ชีวิตของสังคมต่างวัยในยุคปัจจุบันจำแนกออกเป็น 5 มิติ ได้แก่ 1.1 มิติทางด้านวิถีชีวิตที่สังคมเต็มไปด้วยการแข่งขัน เป็นสังคมที่มุ่งเน้นการตอบสนองทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวกระโดดต่อเนื่องและรวดเร็วสู่ยุคที่เรียกว่า “ยุคหลอมรวมเทคโนโลยี” 1.2 มิติทางด้านสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงตามค่านิยม ทัศนคติและการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมแบบใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม 1.3 มิติทางด้านเศรษฐกิจจากสภาพทางสังคมที่มีการแข่งขันและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศจนทำให้เกิดการแย่งชิงปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เป็นสังคมมุ่งเน้นแต่ผลประโยชน์ ละเลยความรับผิดชอบต่อสังคมและคนรอบข้าง 1.4 มิติทางด้านการเมืองการปกครอง เป็นสังคมที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่สนใจหรือใส่ใจคนอื่น ชอบแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเพื่ออำนาจและผลประโยชน์ส่วนตัว และ 1.5 มิติทางด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกขัดเกลามาผ่านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้สังคมยุคปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบการใช้ชีวิตและการเรียนรู้เชิงปัจเจกบุคคลที่เชื่อมั่นในตนเอง ใช้ชีวิตส่วนตัวในการท่องโลกออนไลน์เพื่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายและพักผ่อน 2) รูปแบบการใช้ชีวิตและการเรียนรู้เชิงหน้าที่และการงาน โดยคนส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตในที่ทำงานมากกว่าชุมชน 3) รูปแบบการใช้ชีวิตและการเรียนรู้เชิงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งช่องทางของธุรกิจและบริการออนไลน์ และ 4) รูปแบบการใช้ชีวิตและการเรียนรู้เชิงอุดมคติเดียวกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 4.1) รูปแบบการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ด้านกิจกรรม เช่น กลุ่มนักรักกิจกรรมเพื่อสังคม กลุ่มคนศรัทธาในศาสนาและรักสุขภาพ กลุ่มคนชอบงานอดิเรก ฯลฯ 4.2) รูปแบบการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ด้านความสนใจ ได้แก่ กลุ่มคนสนใจความเป็นไปของสังคม กลุ่มคนสนใจดูแลสุขภาพตนเอง กลุ่มคนสนใจพัฒนาตนเองและมองเป้าหมายอนาคต กลุ่มคนสนใจ

ติดตามข่าวสาร กลุ่มคนสนใจการพักผ่อนและกิจกรรมนันทนาการ ฯลฯ และ 4.3) รูปแบบการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ด้านความคิดเห็น ได้แก่ กลุ่มคนหัวคิดสมัยใหม่ กลุ่มคนหัวอนุรักษ์นิยม และกลุ่มคนให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว

2. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์จำแนกออกเป็น 5 ประการ ได้ดังต่อไปนี้ 2.1 วิถีชีวิตชุมชน เป็นลักษณะชุมชนกึ่งเมือง การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วม โดยการขับเคลื่อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2.2 ศักยภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นมีทุนทางภูมิวัฒนธรรม ได้แก่ ทุนด้านบุคคล ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนพิธีกรรมและวัฒนธรรม ทุนอุปกรณ์และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการของเทศบาล 2.3 การเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนที่เทศบาลได้เข้ามามีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันทั้งด้านการบริหารจัดการและการแก้ปัญหาภายในชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนตนเอง 2.4 กระบวนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการทำเวทีชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจร่วมกันของสมาชิกในชุมชน 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน 3) การสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม และ 4) การสร้างคุณค่าการอยู่ร่วมกัน และ 2.5 การปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการถอดบทเรียนความต้องการท้องถิ่นแล้วนำไปสู่การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

3. นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยของจังหวัดลำปาง สามารถจำแนกกระบวนการพัฒนาได้ 4 อย่าง ได้แก่

3.1 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์ จากการนำเสนอผลการสำรวจความเห็นเกี่ยวกับโลกทัศน์และการใช้ชีวิตของสังคมยุคใหม่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยมีขั้นตอน 4 อย่าง ได้แก่ 1) การทำเวทีชุมชน เพื่อระดมความคิดการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้จากตามความต้องการของแต่ละช่วงวัย 2) ระดมความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์บนทุนทางสังคมและวัฒนธรรม 3) การออกแบบกิจกรรมและนำเสนอรูปแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์จากการแบ่งปันความคิดและความสนใจของแต่ละช่วงวัย เพื่อออกแบบกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และ 4) จัดตั้งคณะทำงานวิจัยชุมชนช่วยขับเคลื่อนโครงการวิจัยให้บรรลุเป้าหมาย

3.2 การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์ โดยมีขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์บริบทชุมชน จากการประชุมทีมงานและนักวิจัยชุมชนที่ เพื่อ

วิเคราะห์ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น 2) ตัวอย่างการสร้างต้นแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาความต้องการของชุมชน (Insight) เพื่อสร้างตัวอย่างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องแผนปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) วิเคราะห์ลักษณะนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของชุมชน เพื่อหาจุดแข็ง จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของแต่ละช่วงวัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์จากทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

3.3 การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้จากการออกแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมเวทีเปิดใจ (ช่วงผญา) กิจกรรมปฐมนิเทศ หลานสอนปู่ (GenB Z) กิจกรรมแม่ไม้กำศรี กิจกรรมค่าย 4 Gen โดยมีขั้นตอนปฏิบัติการดังนี้ 1) การนำเสนอรูปแบบนวัตกรรม/กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ชุมชน ทั้งวัตถุประสงค์การวิจัย การปฏิบัติการและงบประมาณที่ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 2) การแบ่งบทบาทหน้าที่ดำเนินงาน ความรับผิดชอบ และสถานที่ปฏิบัติการอย่างชัดเจน 3) วิธีการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยการถอดบทเรียนจากเวทีชุมชนแล้วนำมาสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์บนทุนทางสังคมและวัฒนธรรมผสมผสานกับศาสตร์สมัยใหม่ 4) การพัฒนาและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้ชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สร้างสัมพันธภาพและการมีส่วนร่วมของทุกช่วงวัย 5) วิเคราะห์และทบทวนนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เพื่อทบทวนการทำงาน วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ข้อดี ข้อเสีย แนวทางและวิธีปรับปรุงการทำงานเกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น 6) การถอดบทเรียนแก่ชุมชน เพื่อเป็นการทบทวน วิเคราะห์ ผลลัพธ์ ผลกระทบ และ 7) เวทีสรุปบทเรียนสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน เพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคมไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนหรือนำผลขยายไปสู่ชุมชนอื่น

3.4 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัย ซึ่งจากการปฏิบัติการวิจัยสามารถแย่งตามลักษณะต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังต่อไปนี้

1) กระบวนการต้นน้ำ สำรวจความเห็นการใช้ชีวิต คุณค่าและความต้องการแต่ละช่วงวัย และวิเคราะห์การใช้ชีวิต คุณค่า และความต้องการแต่ละช่วงวัย

2) กระบวนการกลางน้ำ การนำผลการสำรวจสู่การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย 2.1) การสำรวจทุนทางภูมิวัฒนธรรมท้องถิ่น 2.2) จัดเวทีชุมชนระดมความเห็นและทิศทางการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 2.3) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 2.4) การพัฒนานวัตกรรม/กิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

3) กระบวนการปลายน้ำ ผลลัพธ์การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เป็นนวัตกรรมทางสังคมเพื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การลดช่องว่างระหว่างช่วงวัย ประกอบด้วย 3.1) ชุมชนการเรียนรู้ต้นแบบที่ได้รับจากการนำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของทุกช่วงวัย 3.2) การถอดบทเรียน/เวทีสรุปบทเรียน เพื่อทบทวนและขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง 3.3) ยุทธศาสตร์การพัฒนากายาร่วมกันของสังคมยุคใหม่ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแผนปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. โลกทัศน์การใช้ชีวิตสังคมปัจจุบันมีความหลากหลายตามความสนใจและความต้องการแต่ละบุคคล ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมที่จะต้องมีการดิ้นรนต่อสู้ แข่งขัน การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น และการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือการใช้ชีวิตตามวิถีชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นหล่อเลี้ยงชีวิต อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันความเห็นและการใช้ชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลงเพราะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ชีวิตได้รับความสะดวกสบายในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียน การสนทนา การพูดคุย การพบปะ และการทำงาน ส่งผลให้วิถีชีวิตของสังคมยุคใหม่ต้องปรับตัวให้ได้รับความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสอดคล้องกับสาส์นธรรม จุติโชติ และทิพมาศ เศรษฐวรโชติ (2564) ที่ได้กล่าวถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีบทบาทต่อการใช้ชีวิตทั้งการติดต่อสื่อสาร การทำงาน การทำธุรกิจ สื่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้คนหันมาใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการใช้ชีวิตทั้งรูปแบบการเรียนรู้ พบปะ พูดคุยและติดต่อสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะเจนเนอเรชั่น Z ที่เกิดมาพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสื่อบันเทิง และเป็นช่วงวัยที่ต้องการความรวดเร็ว สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างรวดเร็วจนทำให้วิถีชีวิตยุคใหม่เกิดมีความแตกต่างจากในอดีตที่ผ่านมา สอดคล้องกับศศิธร ยุวโกศล และพัชสิริ ชมภูคำ (2564) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการใช้สื่อในยุคดิจิทัลเข้ามาช่วยในการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิง และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมผ่านระบบออนไลน์ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่อย่างเจนเนอเรชั่น Z ที่เกิดมาพร้อมกับสื่อออนไลน์กลับอยากใช้การสื่อสารแบบเจอหน้ากับเพื่อนร่วมงานหรือการสื่อสารกับเพื่อนที่เรียนด้วยกันสูงกว่าเจนเนอเรชั่นวาย ส่วนเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์เป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจ เชื้อมั่นในตนเอง และเป็นช่วงวัยที่จะต้องขับเคลื่อนประเทศให้ไปสู่ความก้าวหน้า การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการเรียนรู้จึงจะต้องอาศัยกลุ่มเจนเนอเรชั่นนี้ สอดคล้องกับความเห็นของชฎาพร โชติธรรมาภรณ์ (2560) ที่อธิบายเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่จะต้องอาศัยคนรุ่นใหม่ที่กำลังจะเติบโตขึ้นมาทดแทนผู้ใหญ่ใน

อนาคต และจะทำหน้าที่พัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้กลุ่มเจเนอเรชันวายเป็นผู้คอยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป แต่ปัจจุบันสังคมไทยมีความหลากหลายทางช่วงวัยแล้ว โดยเฉพาะกลุ่มเจเนอเรชัน B ที่มีความคิดด้านอนุรักษ์นิยมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผ่านการขัดเกลาจากมรดกทางปัญญาของท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องคำนึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่และอัตลักษณ์คุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นความมั่งคั่งทางด้านจารีต ประเพณีและการอยู่ร่วมกันในชุมชน โดยการส่งเสริมการรับรู้ เรียนรู้และเข้าใจแต่ละช่วงวัยและสามารถปรับตัวให้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการลดช่องว่างของช่วงวัย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสังคมในอนาคตจะมีกลุ่มเจเนอเรชันวายเป็นผู้คอยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป แต่ในภาวะปัจจุบันสังคมไทยยังเต็มไปด้วยความหลากหลายทางช่วงวัยแล้ว โดยเฉพาะกลุ่มเจเนอเรชัน B ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรผู้สูงวัยที่ความคิดด้านอนุรักษ์นิยมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผ่านการขัดเกลาจากมรดกทางปัญญาของท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้น การพัฒนาประเทศให้ดีขึ้นจะต้องคำนึงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่และอัตลักษณ์คุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นความมั่งคั่งทางด้านจารีต ประเพณีและการอยู่ร่วมกันทั้งในชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพราะหากทุกช่วงวัยสามารถเข้าใจและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันแล้ว ย่อมทำให้ชุมชนและองค์กรสามารถนำคุณลักษณะอันโดดเด่นแต่ละช่วงวัยมาช่วยในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรและชุมชนตนเอง สอดคล้องกับเดชา เดชะวัฒน์ไพศาล และคณะ (2557) ได้ศึกษาเจเนอเรชันเอ็กซ์และเจเนอเรชันวายในมุมมองต่อคุณลักษณะของตนเองและความคาดหวังต่อคุณลักษณะของเจเนอเรชันอื่น โดยให้ความเห็นว่าการพัฒนาศักยภาพองค์กรจำเป็นต้องรู้จักการบริหารทรัพยากรบุคคลช่วงอายุแตกต่างกันทั้งทางด้านพัฒนาทักษะ ความรู้และความสามารถของเจเนอเรชัน เพื่อเป็นการเสริมความสามารถการรับรู้ เรียนรู้ และเข้าใจแต่ละช่วงวัยและสามารถปรับตัวให้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการลดช่องว่างของช่วงวัยในสังคม เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนทัศนคติเห็นร่วมกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและศาสตร์สมัยใหม่ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป เช่น บางคนใช้ชีวิตที่มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น โดยท่องโลกออนไลน์ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายและพักผ่อน บางคนมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับกลุ่มเพื่อนฝูงที่ทำงาน บางคนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นช่องทางของธุรกิจและบริการออนไลน์ และบางคนอาจจะมีการเรียนรู้เชิงอุดมคติ

เดียวกัน เช่น สนใจกิจกรรมแบบเดียวกัน เชื่อและศรัทธาเรื่องเดียวกันหรือมีความเห็นแบบเดียวกัน เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าว จึงเป็นวิถีการดำเนินชีวิตตามโลกทัศน์ทั่วไปของสังคมยุคปัจจุบัน

2. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยของจังหวัดลำปางอยู่ภายใต้บริบทชุมชน กึ่งเมืองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อนชุมชนผ่านทุนทางภูมิวัฒนธรรม โดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดในชุมชนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อาทิเช่น สถาบันครอบครัวที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและช่วงวัย ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภายในครอบครัวและชุมชน เพื่อเป็นการปรับทัศนคติและการประพฤติปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สอดคล้องกับทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล (2563) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงตามสถานะเศรษฐกิจและสังคมทำให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิต บทบาทหน้าที่ สัมพันธภาพภายในครอบครัว การสร้างความเข้าใจและนำไปสู่สัมพันธภาพการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันในชุมชน ยิ่งปัจจุบันจำเป็นต้องสร้างสัมพันธภาพและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกัน เพื่อให้ทุกช่วงวัยเกิดจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง โดยเฉพาะเด็กยุคนี้นี้ที่มีโลกส่วนตัวสูง มีการรับรู้สิ่งแปลกใหม่ และทำงานเป็นทีม และจะเป็นผู้ขับเคลื่อนชุมชนต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับสุภาภรณ์ โสภา และคณะ (2565) ได้ศึกษาการจัดการทุนมนุษย์: ยุคเจนเอเรชั่นวายที่เกิดมาพร้อมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ชอบความท้าทาย และสามารถทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ทำให้การพัฒนาชุมชนจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนจากกลุ่มกลุ่มเจนเอเรชั่นใหม่ที่จะช่วยพัฒนาชุมชนโดยการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศาสตร์สมัยใหม่มาช่วยเชื่อมสัมพันธภาพอันดีงามของทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทุกช่วงวัยและเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนต่อไป

3. นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัยของจังหวัดลำปาง มีกระบวนการพัฒนาอยู่ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการสำรวจทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และระดมความคิดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนากิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสร้างสรรค์ต้นแบบตามความต้องการของชุมชน เพื่อเสริมทักษะและการสืบสานภูมิวัฒนธรรมแก่ชุมชน สอดคล้องกับชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบพหุวัยที่ช่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการระดมแนวคิด หลักการเป้าหมายกิจกรรม และกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญา เพื่อมาออกแบบชุดการเรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ พื้นที่การเรียนรู้

เครือข่าย และสื่อ/ทรัพยากรการเรียนรู้ และนำไปสู่การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนบนทุนทางสังคมและวัฒนธรรมและศาสตร์สมัยใหม่ที่ได้อย่างมีความสุข ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้จากการออกแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ตรงกับความต้องการของทุกช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มีเวลาว่างมาก และกิจกรรมช่วยให้เกิดความผ่อนคลายและสร้างคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับเอกพิชญ์ ชินะชัย (2564) ที่ได้อธิบายถึงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันน้อย แต่มีส่วนร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา ที่จะช่วยให้เกิดการตระหนักรู้คุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ ซึ่งการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มพื้นที่สร้างสรรค์ได้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ กิจกรรมการเปิดใจ (ช่วงผญา) ค้นหาความต้องการแต่ละช่วงวัย กิจกรรมปฐมนิเทศ หลานสอนปู่ (GenB Z) เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็นมรดกทางภูมิวัฒนธรรมของผู้สูงอายุกับความรู้ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่กับกลุ่มเด็กและเยาวชน กิจกรรมแม่ไม้กำฟ้า การมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในท้องถิ่นของทุกช่วงวัย ฯลฯ ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้จึงเป็นการปฏิบัติการที่เกิดจากการนำประสบการณ์ ความรู้ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกช่วงวัย ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัย ได้แก่ 1) กระบวนการต้นน้ำ การสำรวจโลกทัศน์ความเห็นทุกช่วงวัยในพื้นที่จังหวัดลำปาง ภายใต้สังคมยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยและความหลากหลายทางด้านช่วงวัยที่มีการเรียนรู้ ประสบการณ์ชีวิตและความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทุกช่วงวัยสามารถดำเนินชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันที่ก้าวล้ำได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับเสาหลักสี่ พันธบุตร (2560) กล่าวถึงการอยู่ร่วมกันในยุคดิจิทัลที่สังคมเต็มไปด้วยเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกและรวดเร็ว และช่วยในการตัดสินใจ ทั้งทางด้านสังคม ธุรกิจและบริการออนไลน์ เพื่อยอมรับความแตกต่างทางความคิด และใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน 2) กระบวนการกลางน้ำ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่เป้าหมายจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยให้เกิดการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกัน ทั้งการระดมความเห็น การแบ่งปันความคิด การออกแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนากิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการร่วมมือกันปฏิบัติจริง และ 3) กระบวนการปลายน้ำ การประเมินผลการเรียนรู้เรียนเพื่อสร้างต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้และการทบทวนผลการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าภูมิวัฒนธรรมในท้องถิ่นและศาสตร์สมัยใหม่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมต่างวัย โดยอาศัยทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และความรู้ที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่สืบทอดความรู้ที่ได้ศึกษามีลักษณะดังแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การเข้าใจโลกทัศน์การใช้ชีวิตร่วมกันนำมาสู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยชุมชนร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่อาศัยปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ 2 อย่าง ได้แก่ 1) ศาสตร์สมัยใหม่ ความรู้ใหม่ที่ทำให้วิถีความเป็นอยู่ในปัจจุบันสะดวก สบาย รวดเร็วและทันสมัย และ 2) ภูมิวัฒนธรรมในท้องถิ่น การเรียนรู้อัตลักษณ์วิถีชีวิตชุมชนที่ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และคุณค่าที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนำไปสู่ออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันของสังคมต่างวัยอยู่ 2 นวัตกรรม ได้แก่ 1) นวัตกรรมการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1.1) ความรู้ทั้งศาสตร์สมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.2) ทัศนคติ ชุมชนจะต้องปรับความคิดเพื่อทำความเข้าใจความรู้สึกของแต่ละช่วงวัย 1.3) การปฏิบัติ เมื่อชุมชนต้องนำความรู้ และความคิดที่ดีสู่การปฏิบัติให้เกิดผลแบบมีส่วนร่วม 2) นวัตกรรมทางสังคมจากปัจจัย ดังนี้ 2.1) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การสนับสนุนการปฏิบัติงานตามแผน/ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน 2.2) การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน และ 2.3) สัมพันธภาพทางสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจนเกิดความรู้สึกที่ดี สัมพันธภาพทางสังคมต่อช่วงวัยที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมียุทธศาสตร์การพัฒนาด้านความหลากหลายทางด้านเพศและการอยู่ร่วมกันของชุมชนเพื่อรักษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนชุดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมทุกช่วงวัย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีงามแก่ทุกช่วงวัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กิจกรรมการสร้างรายได้ที่เกิดจากทุกช่วงวัยที่อาศัยความรู้ ความสามารถของทุกช่วงวัยในการดำเนินกิจการร่วมกัน เช่น การขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นผู้ผลิต กลุ่มเยาวชนเป็นผู้ขายผ่านระบบออนไลน์ และกลุ่มวัยทำงานเป็นผู้ประสานหรือบริหารจัดการ ฯลฯ เพื่อให้ทุกช่วงวัยได้เปิดใจพูดคุยและเห็นใจซึ่งกันและกัน
2. การพัฒนาระบบกลไกการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน โดยการแบ่งกลุ่มความรู้เป็นแผนที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย เช่น การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีมีกลุ่มเยาวชนเป็นวิทยากร และแผนภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกลุ่มผู้สูงอายุหรือวัยทำงานเป็นผู้ให้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น
3. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกช่วงวัย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีช่วยกันพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง เพื่อให้ทุกคนได้เกิดการมีส่วนร่วม หิงหาทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และเกิดสัมพันธ์ภาพอันดีงามในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). *ภาพพัฒนากร*. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กรุงเทพธุรกิจ.(2565). *ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/126347>
- ชฎาพร โชติธราภรณ์. (2560). ความต้องการของเด็กเจนเนอเรชันวายจากระบบการศึกษา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4* (น. 196-204). กำแพงเพชร : สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2563). การพัฒนาต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบพหุวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเด็กและเยาวชน. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 21(3), 24-38.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล และคณะ. (2557). การศึกษาเจเนอเรชั่นเอ็กซ์และเจเนอเรชั่นวายในมุมมองต่อคุณลักษณะของตนเองและความคาดหวังต่อคุณลักษณะของเจเนอเรชั่นอื่น. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 36(141), 1-17.
- ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล. (2563). การเสริมสร้างความอบอุ่นของครอบครัวลักษณะเฉพาะในพื้นที่เป้าหมายครอบครัวอบอุ่นผลการศึกษา. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 28(1), 197-234.
- นิภา วิริยะพิพัฒน์. (2560). *บทบาท HRM : การจัดการช่องว่างระหว่างวัยในองค์กร*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ศศิธร ยุกโกศล และพัชสิรี ชมภูคำ. (2564). เจเนอเรชันกับความคิดเห็นและพฤติกรรมการใช้สื่อในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสาร*, 9(2), 10-25.
- สาธิตวรรณ จุติโชติ และทิพมาศ เสวตวรโชติ. (2564). การดำเนินชีวิตอย่างไรให้มีความสุขในยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 1(3), 77-88.
- สุภาภรณ์ โสภา และคณะ. (2565). การจัดการทุนมนุษย์: ยุคเจเนอเรชั่นวาย. *วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์*, 9(5), 112-128.
- เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2560). อยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 5(2), 161-167.
- เอกพิชญ์ ชินะขำ. (2564). การดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลัง ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 4(3), 1-17.
- POST TODAY. (2565). *เข้าใจความต่างคน 4 เจเนอเรชั่น ทลายช่องว่างเพื่อการทำงานที่แฮปปี้*. เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/life/healthy/587633>